

Lääkeinformaation koordinaatioryhmän kokous 1/2022

Aika: Tiistaina 25.1.2022 klo 9:02–10:03
Paikka: Microsoft Teams -yhteys
Läsnä: Sari Kujala, puheenjohtaja, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Päivi Kiviranta, sihteeri, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Minna Anttonen, Suomen Syöpäpotilaat ry
Jorma Komulainen, Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
Charlotta Sandler, Suomen Apteekkariliitto
Annika Koivisto, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Tiina Mäkelä, Terveysalan AMK-verkosto; Laurea-ammattikorkeakoulu
Työryhmien edustajat:
Ajantasainen lääkitystieto muodostaa perustan järkevälle lääkehoidolle:
Kirsi Juurinen, Keski-Suomen keskussairaala
Luotettava lääkeinformaatio on käyttäjälähtöistä ja oikein suunnattua:
Essi Kariaho, Lääketietokeskus
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä on työtehtävän edellyttämä lääkehoidon osaaminen:
Katri Melto-Ojalainen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus ja seuranta:
Marja Härkänen, Itä-Suomen yliopisto, Hoitotieteen laitos
Katri Hämeen-Anttila Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

KOLME NOSTOA KOKOUKSESTA

1. Potilaiden osallisuutta lisääminen rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa -aiopaperi hyväksyttiin kokouksessa. Työryhmän tavoitteena on lisätä tietoisuutta sekä tunnistaa ja ottaa oppia kansainvälisistä malleista, jotka tukevat potilaiden osallisuutta tutkimuksissa tutkimushankkeiden suunnitteluvaiheesta lähtien.
2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi on lausuntokierroksella 18.3.2022 asti. Teknologian kehittyminen ja mm. kansallisen lääkityslistan kehitystyö on tuonut myös uudenlaisia sääntelyn tarpeita.
3. Lääkehoidon päivää vietetään 17.3.2022 teemalla "Lääkehoitosi digiajassa". Päivän päätapahtumana järjestetään kansallinen, kaikille avoin webinaari klo 13-15. Lisäksi Lääkehoidon päivän uusiksi materiaaleiksi valmistuu kolme tiivistelmää "Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon" -oppaasta. Tiivistelmät julkaistaan useilla eri kielillä. Lääkeinformaatioverkoston toimijoiden toivotaan osallistuvan webinaarin ja tiivistelmien viestintään, esimerkiksi jakamalla Tunne lääkkeesi -Facebook sivun päivityksiä.

MUISTIO

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:02.

2. Koordinaatioryhmän hyväksyttäväksi

Aiopaperi: Potilaiden osallisuuden lisääminen rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa (Liite 1), esittelijä Katri Hämeen-Anttila

Aiepaperi otettiin ilolla vastaan koordinaatioryhmässä. SOSTE:n edustajana koordinaatioryhmässä mukana oleva Minna Anttonen kertoi kokemuksista potilaiden osallisuudesta syöpätutkimuksissa. Hän kannusti Katri Hämeen-Anttilan johtamaa työryhmää asettamaan tavoitteet, jotka etenevät järjestyksessä (hierarkkisesti) sekä suunnittelemaan resurssien mukaan räätälöitävää työtä. Työ on vaativaa ja tarvitsee resursseja, jos halutaan edetä. On hyvä, että Eupati Suomi on mukana. Katri kommentoi, että nyt perustettava työryhmä aloittaa hyvin ylätason tavoitteista. Tavoitteena on mm. lisätä tietoisuutta aiheesta Suomessa työskentelevien tutkijoiden keskuudessa sekä jatkaa vuoropuhelua Iso-Britannian kanssa ja mahdollisesti hyödyntää heidän standardejaan ja ohjeistusta pohjana Suomessa käynnistettävälle työlle. Itse toimintamallit potilaiden osallisuuden lisäämiseksi tutkimuksissa ovat tutkimustyöryhmäkohtaisia.

Kokouksessa pyydetty muut puheenvuorot puolsivat myös aiepaperin hyväksymistä. Työryhmää kannustettiin vielä luomaan mittarit käynnistyvälle työlle sekä asettamaan tavoitteet potilaiden osallisuuden lisäämiseksi riittävän korkealle. Aiepaperi hyväksyttiin.

3. Työryhmien kuulumiset

- a) *Ajantasainen lääkitystieto muodostaa perustan järkevälle lääkehoidolle*, Kirsi Juurinen
- Työryhmä on sopinut työnjaosta, jossa työryhmän edustajana koordinaatioryhmässä vuoden 2022 ajan toimii Kirsi Juurinen ja työryhmän puheenjohtajana jatkaa Sari Viinikainen.
 - Työryhmä on kokoontunut edellisen kerran joulukuussa. Kokoukseen saatiin vieraaksi Tutkimus ja seuranta -työryhmän kaksi edustajaa. Heidän kanssaan keskusteltiin uusista lääkainformaation tutkimusaiheista.
 - Työryhmä lähetti koordinaatioryhmän hyväksymän vapaamuotoisen kirjeen liittyen kansalliseen lääkityslistaan liittyvään lainsäädäntövalmisteluun STM:n Lääkeasioiden uudistuksen Lääkehoidon tiedonhallinnan jaokselle. Kirjeestä kiitettiin.
 - STM:n joulukuuksi suunniteltu sidosryhmätilaisuus lääkityslistan kehitystyöhön liittyen toteutui 20.1.2022. Lainsäädäntövalmistelu on vienyt ennakoitua enemmän aikaa. [Hallituksen esitys eduskunnalle](#) laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi on parasta aikaa lausuntokierroksella 18.3.2022 asti.
 - Työryhmän tavoitteena on lisätä tietoisuutta kansallisen lääkityslistan kehitystyöstä ja ajantasaisien lääkityslistan tärkeydestä esimerkiksi artikkeleiden avulla vuoden 2022 aikana.
 - Työryhmä on saanut edotuksen lisäyksestä toimintasuunnitelmaansa kaudelle 2021–2023. Työryhmän toivotaan edistävän käyttäjätavallisten tietojärjestelmien kehittämistä.
- b) *Lääkkeen käyttäjän osallisuus varmistaa lääkehoidon onnistumisen*, ei edustajaa kokouksessa
- c) *Luotettava lääkeinformaatio on käyttäjälähtöistä ja oikein suunnattua*, Essi Kariaho
- Työryhmä on saanut valmiiksi yhden toimintasuunnitelman 2021–2023 toimenpiteen, jossa työryhmän jäseniä oli mukana Lääketietovarannon jatkoselvitykseen liittyvissä työpajoissa sekä kommentoimassa jatkoselvityksen luonnosta. Lääketietovarannon jatkoselvitys on julkaistu [STM:n julkaisusarjassa Raportteja ja muistioita 2021:32](#).
 - Työryhmä on suunnitellut neljä kokousta vuodelle 2022. Vuoden 2022 aikana työryhmän tavoitteena on edistää lääkkeisiin liittyvää ympäristötietoisuutta. Tähän liittyi mm. edellisessä kokouksessa hyväksytty aiepaperi ”Lääkelaastarien hävittäminen apteekin kautta” -kampanjasta.
 - Lääkehoidon päivänä 17.3.2022 järjestetään kansallinen webinaari ”Lääkehoitosi digijassassa” klo 13:00-15:00. Webinaarin ohjelma julkaistaan pian.
 - Lääkehoidon päivän uusiksi materiaaleiksi on valmistumassa kolme tiivistelmää ”Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon” -oppaasta usealle eri kielelle käännettynä (Liite 2).
 - Tiivistelmä 1: Lääkkeiden turvallinen käyttö, käännökset: ruotsi, englanti, venäjä, viro, kurdi, arabia, somali

- Tiivistelmä 2: Lääkekorvaukset ja asiointi apteekissa, käännökset: ruotsi ja englanti, viro, venäjä, arabia, ranska
 - Tiivistelmä 3: Lääkkeiden hankinta Suomessa (kohderyhmä: pakolaiset ja turvapaikanhakijat), käännökset: kurdi, arabia, somali, englanti ja ruotsi, dari
 - Lääkeinformaatioverkoston toimijoiden toivotaan osallistuvan laajasti Lääkehoidon päivän webinaarin viestintään ja tietoisuuden lisäämiseen olemassa olevista materiaaleista.
- d) *Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä on työtehtävän edellyttämä lääkehoidon osaaminen*, Katri Melto-Ojalainen
- Kaksi työryhmän alatyöryhmää ovat työskennelleet aktiivisesti. Lääkehoidon opettajien moniammatillisen foorumin IV suunnittelu etenee. Toiselta alatyöryhmältä on tulossa aiepaperi koordinaatioryhmän hyväksyttäväksi seuraavaan kokoukseen. Aiepaperi koskee sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön osaamisen varmistamista. Työryhmä on ehtinyt jo tähän mennessä aloittaa tiedossa olevia tiedollisen osaamisen varmistamisen järjestelmien kartoittamisen. Lisäksi osa pienryhmän jäsenistä lähtee kokoamaan kirjallisuuskatsausta siitä, miten lääkehoidon osaamista on Suomessa tutkittu ja mitä siitä tiedetään.
- e) *Tutkimus ja seuranta*, Marja Härkänen
- Työryhmä on sopinut työnjaosta, jossa työryhmän edustajana koordinaatioryhmässä toimii Marja Härkänen ja työryhmän puheenjohtajana jatkaa Hanna Tolonen.
 - Työryhmältä on tulossa aiepaperi myös seuraavaan koordinaatioryhmän kokoukseen 29.3. Aiepaperi liittyy Lääkeinformaatioverkoston tutkimusstrategian sisältämien tutkimusaiheiden viestintään lääkeinformaatiotutkimusta tekeville tahoille. Työryhmän alatyöryhmät toimivat aktiivisesti.
 - Työryhmästä on aloitettu vierailut muihin Lääkeinformaatioverkoston työryhmiin.
 - Työryhmä hyödyntää jatkossa Teams-tiimiä työryhmän työskentelyssä.
- f) *Lääkealan viestijät*
- Työryhmän puheenjohtaja Petra Tirkkonen välitti ennen kokousta viestin sihteerille, jossa hän kannusti työryhmien edustajia olemaan yhteydessä Petraan, jos työryhmä toivoo viestintäammattilaisten sparrausta.

4. Seuraavat kokousajankohdat ja Lääkeinformaatioverkoston tilaisuudet

- a) Kokoukset
- Kokous 2/2022, 29.3.2022 klo 9.00–11.00, aiheena: Lääkeinformaatioverkoston yhteistapaaminen ja Lääkeinformaatiofoorumin teema
 - Kokous 3/2022, 27.9.2022 klo 9.00–11.00
 - Kokous 4/2022, 24.11.2022 klo 9.00–11.00
- b) Työryhmien puheenjohtajien ja sihteerien vuosikokous, 6.9.2022 klo 9.00–11.00
- c) Lääkeinformaatioverkoston yhteistapaaminen, 12.5.2022, klo 13.00–16.00, paikka: Kuopio, myös etäosallistuminen mahdollinen
- d) Lääkeinformaatiofoorumi, 3.11.2022 klo 9.00–11.30, webinaari
- e) Muut tilaisuudet:
- Lääkehoidon päivä 17.3.2022: kansallinen, kaikille avoin ja ilmainen webinaari 17.3.2022 klo 13.00 alkaen teemalla ”Lääkehoitosi digiajassa”.
 - suunnitelma: Lääkehoidon opettajien monialainen foorumi IV, 11.11.2022

5. Muut asiat

Ei muita asioita.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja joutui poistumaan kokouksesta klo 9:57. Kokouksen sihteeri päätti kokouksen klo 10:03.

Liitteet

Liite 1. Aiepaperi: Potilaiden osallisuuden lisääminen rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa

Liite 2. Lääkehoidon päivän 2022 uudet materiaalit: Tiivistelmät

LÄÄKEINFORMAATIOVERKOSTON TOIMENPITEEN TOTEUTTAMISEKSI KÄYNNISTETTÄVÄN KEHITTÄMISPROJEKTIN AIEPAPERI

(9.12.2021)

Kehittämiprojektin (työ)nimi:

Potilaiden osallisuuden lisääminen rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa

Tavoite

Edistää potilaiden osallisuutta rationaalisen lääkehoidon, lääkeinformaation ja lääkitysturvallisuuden tutkimushankkeissa. Luoda rakenteita, jotka tukevat potilaiden osallisuutta tutkimuksissa tutkimushankkeiden suunnitteluvaiheesta lähtien.

Kehittämiprojekti liittyy lääkeinformaatiostrategian tavoitteeseen ”Lääkkeen käyttäjän osallisuus varmistaa lääkehoidon onnistumisen”. Potilaiden osallisuus tutkimuksessa tukee lääkehoitoprosessin eri vaiheiden kehittämistä potilaskeskeisiksi. Kansallisessa lääkeinformaation tutkimusstrategiassa todetaan, että potilaiden näkemyksiä omasta roolistaan lääkehoitoprosessissa on tutkittu vähän. Potilaiden osallisuuden edistäminen on vahvasti tunnistettu kansallisissa terveys- ja lääkepoliittisissa linjauksissa.

Tehtävät

Perustetaan vapaamuotoinen ja kaikille avoin työryhmä pohtimaan konkreettisia toimia potilaiden osallisuuden edistämiseksi tutkimushankkeissa. Työryhmä perustetaan Rationaalisen lääkehoidon RATTI-tutkimusverkoston, EUPATI Suomen ja Lääkeinformaatioverkoston yhteistyönä (mikäli koordinaatioryhmä hyväksyy aiepaperin Lääkeinformaatioverkoston mukaan lähtemisestä).

Kansallinen keskustelu avattiin 10.11.2021 em. tahojen järjestämässä seminaarissa ([Keskustelutilaisuus potilaiden osallisuudesta rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa](#)).

Seminaarin keskeiset havainnot:

- Suomessa on paljon opittavaa Iso-Britanniasta!
- Tietoisuuden lisääminen tärkeää, erityisesti tutkijoille (”Altistetaan tutkijoita potilaille”).
- Potilaiden osallisuus tulisi olla osana tutkijakoulutusta, jotta siitä muodostuisi positiivisella tavalla rutiininomainen käytäntö tutkimuksen suunnittelusta lähtien.
- Tarvitaan yhteistä keskustelua ja rakenteita asian eteenpäin viemiseksi Suomessa!

Keskusteluteemoja, joiden kautta työryhmä lähtee konkretisoimaan toimintaa:

- Miten voisimme lisätä asian tunnettuutta, erityisesti tutkijoille?
- Olisiko tarpeen luoda Iso-Britannian mallin mukaan standardi tai ohjeistus siitä, mitä potilaiden osallisuus tutkimuksessa tarkoittaa?
- Tarvitsemmeko Suomeen koulutusta ja jos kyllä, millaista?

Vastuut

Kehittämisprojektin vastuuhenkilö on Katri Hämeen-Anttila Fimeasta (Tutkimus ja seuranta -työryhmän jäsen). Hän toimii myös RATTI-tutkimusverkoston koordinaattorina.

Lääkkeen käyttäjän osallisuus varmistaa lääkehoidon onnistumisen -työryhmän edustajat:

Tarja Pajunen, Potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiskeskus
Kirsi Kvarnström, HUS Apteekki

Tutkimus ja seuranta -työryhmän edustajat:

Emma Aarnio, Itä-Suomen yliopisto
Kari Linden, YA

EUPATI Suomi

Riikka-Leena Manninen
Aimo Strömberg
Mirjami Tran Minh

RATTI-tutkimusverkoston kautta mukaan on ilmoittautunut Ercan Celikkayalar, Satadiag / Satakunnan sairaanhoitopiiri

Työryhmä aloittaa toimintansa alkuvuodesta 2022 ja siihen voi ilmoittautua lähettämällä viestin katri.hameen-anttila@fimea.fi. Työryhmä on avoin, joten ilmoittautua voi milloin vain ja mukaan pääsee aina.

Resurssit

Työryhmätoiminnan alkuvaiheessa tärkein resurssi on potilaiden ja asiantuntijoiden aikaresurssi (työryhmäkokouksiin valmistautuminen ja osallistuminen, mahdollisten materiaalien työstäminen erikseen sovitun työjaon mukaan).

Selvitetään mahdollisuus korvata ajankäyttö ja matkakustannukset mukana oleville potilaille. Ammattilaiset ja potilasjärjestöjen edustajat osallistuvat toimintaan työajallaan.

Mahdollisia resursseja vaativia toimintoja työn edetessä voivat esimerkiksi olla viestintä- / koulutusmateriaalin tuottaminen sekä erilaisten seminaari- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen (tilavaraukset, tarjoilut, webinaarikustannukset, esityspalkkiot). Näiden kustannusten kattamisesta sovitaan erikseen osallistuvien organisaatioiden kesken.

Aikataulu

Työryhmä aloittaa toimintansa alkuvuodesta 2022. Työryhmän on tarkoitus olla toiminnassa ainakin Lääkeinformaatioverkoston nykyisen toimintakauden ajan 2021–2023, mahdollisesti pidempään.

Seuranta

Liite 1.

Kehittämisprojektin työn etenemistä ja konkreettisia toimenpiteitä seurataan osana Tutkimus ja seuranta -työryhmän toimintaa (toimintasuunnitelma -taulukkoa hyödyntäen) ja raportoidaan kauden 2021–2023 toimintakertomuksessa.

Hyödyntäminen, vaikuttavuus ja viestintä

Pitkän aikavälin tavoite: Kehittämisprojektin avulla potilaiden osallisuus rationaalisen lääkehoidon, lääkeinformaation ja lääkitysturvallisuuden tutkimuksissa lisääntyy. Tämän myötä tutkimusten tavoitteet, menetelmät ja tulosten hyödynnettävyys paranevat.

Lyhyen aikavälin tavoite: Tutkijat tunnistavat tarpeen ottaa potilaita mukaan tutkimusryhmään tutkimuksen suunnittelusta lähtien ja vähitellen potilaiden osallistuminen tutkimushankkeissa lisääntyy. Potilaiden tietoisuus rationaalisen lääkehoidon tutkimuksista ja mahdollisuuksista osallistua niihin lisääntyy.

Viestintä eri kohderyhmille (tutkijat, potilaat, potilasjärjestöt, lääkealan toimijat) potilaiden osallisuudesta rationaalisen lääkehoidon tutkimuksissa on yksi konkreettinen asia, johon työryhmä lähtee pohtimaan toimenpiteitä.

Lisätietoja

[EUPATI Suomi](#)

[Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkosto RATTI](#)

Aiepaperi toimitetaan täytettynä koordinaatioryhmän sihteerille (paivi.kiviranta@fimea.fi)
Aiepaperin hyväksyntä Lääkeinformaatioverkoston koordinaatioryhmässä oikeuttaa
Lääkeinformaatioverkoston logon ja sloganin käyttöön.

Lääkehoidon päivän materiaalit

Tiivistelmät

15.12.2021

Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon

- Tuotettu Lääkeinformaatioverkostossa osana [Laadukas lääkeinformaatio – materiaaleja](#)
- Päivitetty 1.12.2021 versio saatavissa myös [täältä](#)

Tiivistelmät

- **Tiivistelmä 1: Lääkkeiden turvallinen käyttö**

Käännökset: ruotsi, englanti, venäjä, viro, kurdi, arabia, somali

- **Tiivistelmä 2: Lääkekorvaukset ja asiointi apteekissa**

Käännökset: ruotsi ja englanti, viro, venäjä, arabia, ranska

- **Tiivistelmä 3: Lääkkeiden hankinta Suomessa (kohderyhmä: pakolaiset ja turvapaikanhakijat)**

Käännökset: kurdi, arabia, somali, englanti ja ruotsi, dari

Sisällys

Osa I: Lääkkeiden turvallinen käyttö	4	Osa II: Lääkekorvaukset ja asiointi apteekissa	18
1. Miten osallistun lääkehoitoni suunnitteluun?	4	1. Miten lääkkeitä korvataan?	18
2. Millaisia lääkemuuotoja on olemassa?	5	2. Kuinka usein voin hakea korvattavia lääkkeitä apteekista?	18
3. Miten annostelen lääkkeeni?	6	3. Mitä tarkoittaa lääkekatto?	19
4. Saanko puolittaa tai murskata lääkkeeni?	9	4. Mitä tarkoittaa lääkevaihto?	20
5. Millaisia apuvälineitä lääkkeen ottamiseen on olemassa?	10	5. Mitä tietoja näen Omakannasta?	20
5.1 Annosjakelu apteekista	10	6. Miten voin asioida toisen puolesta apteekissa?	21
6. Mitä teen, jos unohdan ottaa lääkkeeni?	11	7. Miten voin asioida alaikäisen puolesta apteekissa ja Omakannassa?	22
7. Mitä teen, jos otan lääkettä liikaa?	11		
8. Miten lääkityslista auttaa minua?	12	Tekijät	22
8.1 Mikä on lääkityslista?	12	Oppaassa mainitut linkit eri lähteisiin	23
9. Miten seuraan lääkehoitoni onnistumista?	14		
10. Miksi ja miten lääkehoito lopetetaan?	15		
11. Miten säilytän lääkkeitani?	15		
12. Miten hävitän vanhentuneet ja tarpeettomat lääkkeet?	16		
13. Mistä löydän luotettavaa tietoa lääkkeistäni?	17		

Lisätietoja ja aikataulu

- Kaikki kieliversiot käyttäjättestataan.
- Suomenkieliset tiivistelmät ovat selkokieltä.
- Selko-opas käännetään kokonaan myös englanniksi eli on tämän jälkeen saatavissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- Tiivistelmien julkaisuun liittyen pienryhmällä on viestintäsuunnitelma työn alla (joulukuu 2021) ja käsittelyssä pienryhmän tammikuuisessa kokouksessa. Tarkoitus on, että tiivistelmät ovat valmiita Lääkehoidon päivään mennessä ja yhteinen viestintä voidaan silloin aloittaa.

Kiitos!